

ресурсному розвитку бібліотек, перетворенню їх в інформаційні, культурні та просвітницькі центри.

Отже, під час комплектування та збереження бібліотечних фондів сучасні бібліотеки стикаються із низкою проблем. До основних проблем комплектування бібліотечних фондів ЦБС для дорослих м. Маріуполя належать наступні: 1) невідповідність сучасним вимогам документальних та інформаційних ресурсів; 2) зростання цін на друковану продукцію, а особливо на наукову та довідкову літературу; 3) недостатніми фінансовими можливостями бібліотек; 4) відсутність книгарень.

Література

1. Мацібора Н. Г. Сучасний стан і напрями роботи з рідкісними виданнями у фондах освітянських бібліотек України. / Н. Г. Мацібора.- С. 110-119.

2. Рогова П., Мацібора Н. Стан і перспективи збереження фонду в добу цифрових технологій у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського. / Н. Мацібора, П. Рогова // Вісник Книжкової палати. – 2009. – №11. – С. 9-12.

3. Білоус В. Модель сучасної бібліотеки вищого навчального закладу / В. Білоус // Бібліотечний форум України. – 2014. – С. 44-45

УДК 027.7

С. В. Назар'єва
/ м. Маріуполь /

БІБЛІОТЕКА – СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА МАЙБУТНЬОГО

Бібліотека втратила монополію на доступ до інформації. Суспільні трансформації стали викликом і одночасно вікном можливостей для Бібліотеки, яка перебуває у діалектичному взаємозв'язку з суспільством. Адаптуючись до потреб сучасності Бібліотека та бібліотекарі допомагають людям опановувати нові технології, навчатися протягом життя, відповідально зустрічати виклики соціального життя. З іншого боку саме користувач ініціює бібліотечну діяльність, мотивує до впровадження інноваційних практик, які зрештою змінюють суспільство. Задовольнити потреби сучасного користувача Бібліотека в змозі лише за наявності актуальних фондів, сучасних технологій, комфортного простору, підготованого персоналу. Бібліотеки створюють майбутнє. При цьому їх власні перспективи неясні.

Бібліотеки змінюються. Основними принципами змін ми вважаємо:

1) відкритість фондів для всіх громадян (універсальність бібліотек і за фондом, і за цільовою аудиторією);

2) відкрита наука (поширення наукових даних та доступ для всіх рівнів зацікавленого суспільства);

3) цифровізація (впровадження цифрових технологій в усі сфери життя);

4) зміна моделі комунікації (діалогічну модель комунікації в процесі обслуговування наразі замінює полілогічна модель, в якій бібліотекар виступає модератором комунікаційного процесу);

5) підтримка неформальної та інформальної освіти дорослих;

6) клієнтоорієнтованість (затребуваність послуг);

7) інклюзивність (запровадження принципів універсального дизайну з урахуванням спеціальних можливостей);

8) партнерство (інтеграція в життя громади).

Серед професійних бібліотекарів останніми роками широко використовується чотирипросторова модель бібліотеки доцента кафедри інформаційних досліджень Копенгагенського університету Хенріка Йохумсена. Модель втілює чотири загальні цілі для публічної бібліотеки: Натхнення/Досвід, Розширення прав і можливостей, Залучення, Інновації. Якщо перші дві з цих цілей базуються на класичних бібліотечних цінностях, таких як освіта, культурна освіта та соціальна мобільність. Інші цілі, а саме: залучення та інновації, більше орієнтовані на нові цінності, пов'язані з такими поняттями, як соціальний капітал, згуртованість у місцевій громаді.

Директор Науково-технічної бібліотеки ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», президент Української бібліотечної асоціації (УБА) О. Бруй у вересні цього року презентувала нову інноваційну модель бібліотеки як поєднання чотирьох просторів: навчання, натхнення, місця зустрічі та подій. Основними функціями сучасної університетської Бібліотеки відповідно до конституційних норм про забезпечення громадянам доступу до інформації залишилися інформаційна та навчальна, але сучасність вимагає виокремлення нових ролей сучасної Бібліотеки. Таким чином на цей час Бібліотека університету виступає як:

- інформаційно-ресурсний центр (накоплення та генерація знання – головне завдання наукових бібліотек, зростання ролі якісного комплектування та збереження фонду, забезпечення доступу до документів незалежно від формату тощо);

- служба підтримки науки (видавнича діяльність університету: видимість, впливовість, авторитетність; публікаційна активність: зростання кількісних та якісних показників; інформаційно-консультаційна підтримка дослідника впродовж циклу наукових досліджень);

- консультаційно-освітній центр (консультації та семінари для користувачів з цифрової освіти, публікаційної активності, академічної доброчесності, медійної грамотності тощо; сюди ж відноситься методична діяльність, формування нових професійних навичок бібліотекарів);

- майданчик для інтелектуального дозвілля спільнот (співпраця з науковими товариствами, організація зустрічей випускників освітніх програм, спілкування користувачів з авторами, психологами, підприємцями, юристами тощо);

- лабораторія неформальної освіти (у тісному поєднанні з впровадженням волонтерської роботи в організації занять з вивчення мов,

програмування, робототехніки);

- центр відпочинку (бібліотечна кав'ярня, організація арт-простору з виставками сучасного мистецтва, театральними та музичними виступами, ігротека тощо).

Враховуючи специфіку університетської бібліотеки треба підкреслити сучасне бачення моделі Бібліотеки університету як інформаційно-ресурсного центру розвитку інтелектуального потенціалу міста (регіону) та майданчик для реалізації ініціатив спільнот. Яскравим прикладом реалізації цієї моделі є вищезгадана Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка.

Таким чином можна сформулювати стратегічну ціль розвитку ролі Бібліотеки як центру стимулювання інтелектуальної активності, акумуляції творчих ініціатив та проєктів користувачів. Для її реалізації необхідно виконати наступні завдання:

- законодавство – переглянути застаріле законодавство через участь у обговоренні законодавчих ініціатив, надання пропозицій УБА тощо (питання авторського права, оцифрування фондів, зміни в інформаційних звичках громадян та розвиток різноманітних форм комунікації; демократична роль бібліотек як просторів для громадських обговорень та дискусій, сприяння бібліотеками вирішенню важливих суспільних завдань, таких як цифрова освіта та грамотність, здоров'я та соціальне включення тощо).

- накопичення - Бібліотека має вийти на новий рівень накопичення інформації, тобто збільшити кількісні показники фінансування комплектування, у тому числі через пошук благодійників. Механічне збільшення книжкового фонду не є прямим показником поліпшення його якості. Треба підкреслити роль списання у оновлені книжкового фонду.

- мережевість - розбудувати єдиний інформаційний простір бібліотек міста незалежно від відомчого підпорядкування, забезпечити дистанційний доступ до ресурсів Бібліотеки та підключитися до єдиного реєстру користувачів бібліотек міста.

- технології - системно впроваджувати інформаційні технології, оновлюючи техніку, програмне забезпечення, формуючи нові професійні навички у співробітників. (автоматизована книговидача та комплектування, штрих-кодування та оцифрування фонду, антикрадійна система, Open Journal Systems). Збільшити номенклатуру сервісних послуг, коли Бібліотека виступає як коворкінг –надає простір, техніку, ресурси. Тобто забезпечити перехід від обслуговування до спільної або самостійної діяльності користувача.

- комунікація - збільшити ефективність комунікації, генерації ідей, обміну думками в реальному та віртуальному просторі, обговорювати трансформації Бібліотеки з користувачами та роботодавцями, прислуховуватися до їхньої думки.

- матеріально-технічна база - організувати відкритий простір сучасної Бібліотеки, забезпечити доступ до ресурсів та надавати якісні сервісні послуги (освітлення, температурний режим, комфортні меблі, швидкий інтернет та доступ до техніки, зручний для користувача графік роботи,

інклюзія тощо). Суспільство гуртується не тільки на спільних цінностях, але і на спільних просторах. Сучасна Бібліотека працює не тільки як книгозбірня, а як багатофункціональний безбар'єрний простір. Приміщення повинно бути однаково привітним до різних вікових та соціальних груп. Зонування повинно забезпечувати потребу користувачів у самостійній чи колективній роботі.

Бібліотеки можна з повним на те правом назвати пошуковими машинами доінтернетної епохи. Але все-таки бібліотека завжди була чимось більшим, ніж просто інструмент. Акцент діяльності Бібліотеки на цей час остаточно змістився з книги на користувача. Експерт з бібліотечної справи з США Ребекка Сміт Олдріч стверджує, що Бібліотека - це в першу чергу люди, а не предмети. Розуміння того, що головне - люди, а не носії інформації, для деяких представників бібліотечної справи означає перехід на нове мислення.

Кожна бібліотека повинна переосмислити свій вплив на суспільство. З іншого боку, майбутнє бібліотек визначається тим, що суспільство знайде корисного для себе в бібліотеках. На цей час бібліотеки виконують проактивну роль модераторів і просторів для розвитку та навчання протягом життя, лабораторій місцевих ініціатив, інформаційних та соціальних центрів. Інформаційна підтримка розвитку спільнот забезпечується через надання доступу до інформації, поширення комунікативних практик, формування середовища управління знаннями. Бібліотека стає активним учасником створення необхідних інтелектуальних і надпрофесійних навичок, які роблять користувачів конкурентними, включеними у професійне і соціальне середовище. Діяльність Бібліотек у якості інформаційно-ресурсного та комунікативного центру, де Бібліотека виступає ініціатором та координатором комунікації, посилює її роль як соціокультурного центру спільнот.

Література

1. Гранчак Т. Орієнтири розвитку бібліотек у середовищі покоління Z / Т. Гранчак // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. – 2019. – Вип. 3. – С. 20-35. – URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003087>.

2. Jochumsen, H., Hvenegaard Rasmussen, C. and Skot- Hansen, D. (2012), "The four spaces – a new model for the public library", *New Library World*, Vol. 113 No. 11/12, pp. 586-597. <https://doi.org/10.1108/03074801211282948>.

УДК 025.7/.9

С. В. Натяма
/ м. Маріуполь /

ЗБЕРЕЖЕННЯ ФОНДІВ: ІСТОРІЯ ПИТАННЯ

Одним з стратегічних пріоритетів у гуманітарній політиці сучасної України є забезпечення широкого доступу населення до різноманітної інформації та ефективного використання її в процесі формування соціального

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ФЕНОМЕН БІБЛІОТЕК У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Збірник наукових матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції

30 вересня 2020 року

Частина II

За загальною редакцією
доктора культурології, професора,
завідувача кафедри культурології та інформаційної діяльності
Ю. С. Сабадаш

Маріуполь – 2020

Редакційна колегія:

Ю. С. Сабадаш, доктор культурології, професор (голова),
С. В. Янковський, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності
(протокол № 4 від 20.10.2020)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою
історичного факультету Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 21.10.2020)

Ф 42

Феномен бібліотек у сучасному світі : зб. мат. Всеукр. наук.-практ.
конф., м. Маріуполь, 30 вересня 2020 р. : у 3 ч. / Маріуп. держ. ун-т ;
гол. ред. Ю. С. Сабадаш ; упоряд. С. Янковський. – Маріуполь : МДУ, 2020. –
Ч. II. – 84 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції «Феномен бібліотек у сучасному світі», яка відбулася 30 вересня
2020 року з ініціативи кафедри культурології та інформаційної діяльності
Маріупольського державного університету.

В конференції взяли участь представники освітянської, наукової,
фахової спільнот України та Білорусі.

У тематичних напрямках учасників конференції висвітлені актуальні
питання якісних змін бібліотек, розвитку бібліотечної справи і інформаційно-
культурного середовища у забезпеченні сталого розвитку України та її
територіальних громад.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а
також усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку бібліотек і
бібліотечної справи в країні.

Відповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів
несуть автори, опублікованих у збірнику доповідей

© Автори тез, 2020

© МДУ, 2020